
1 UVOD

Zdravstveni sistem je jedan od najvažnijih sistema jednog društva. Svaki zdravstveni sistem ima neke svoje specifičnosti i karakteristike, stalno se razvija i postaje sve kompleksniji.

Organizacija zdravstva jedne zemlje zavisi od političkih, socijalnih, administrativnih i drugih faktora, te je za njegovo dobro funkcionisanje neophodna odgovarajuća struktura, uspješno rukovođenje, efektivnost, organizovanost i adekvatno finansiranje.

Finansiranje zdravstva u BiH je organizovano po modelu socijalnog osiguranja u kome se finansijska sredstva osiguravaju putem doprinosa za zdravstveno osiguranje iz plaća zaposlenika, iz doprinosa na plaće koje plaća poslodavac, doprinosa poljoprivrednika, za nezaposlene i druge kategorije. Iako Zakon poznaje i druge oblike finansiranja (budžet kantona, Federacije, donacija, prihoda zdravstvenih ustanova, participacije itd.), finansiranje iz doprinosa uglavnom je osnovni izvor prihoda zdravstva.

Prema ustavnim rješenjima, oblast zdravstva u BiH je u nadležnosti Entiteta Bosne i Hercegovine - Federacija BiH i Republika Srpska. Zakon o zdravstvenom osiguranju reguliše obavezno i dobrovoljno zdravstveno osiguranje, pri čemu je Fond zdravstvenog osiguranja zadužen da upravlja i osigura obavezno zdravstveno osiguranje, dok dobrovoljno osiguranje može biti obezbjeđeno kroz privatno osiguranje.

Osnovni izvor finansiranja zdravstvene zaštite u oba entiteta su zavodi zdravstvenog osiguranja, gdje se oko 80% troškova zdravstvenog osiguranja finansira doprinosima za obavezno zdravstveno osiguranje, manjim dijelom sredstvima iz državnog i kantonalnog budžeta, donacijama, sredstvima iz dobrovoljnih osiguranja te direktnim plaćanjem pacijenata.

Velika stopa doprinosa, nisko pridržavanje zakona kod uplate doprinosa, netransparentan tok sredstava između različitih vanbudžetskih fondova koji bi trebali uplaćivati doprinose u ime svojih korisnika, rezultat su nedovoljnih prihoda zavoda zdravstvenog osiguranja u oba entiteta.

S obzirom na složenost zdravstvenog sistema, kao i na to da zakonska prava iz javno finansiranog zdravstvenog osiguranja značajno prevazilaze raspoloživa sredstva, neophodno je poboljšanje menadžmenta zdravstvenih usluga, bilo u kontekstu ušteda kroz povećanje efektivnosti ili u smislu generisanja većih prihoda u cjelini.

Računovodstveni i finansijski menadžment višu nisu samo djelokrug finansijskog odjeljenja, već svako odjeljenje treba biti odgovorno za sopstveni finansijski menadžment, što bi na kraju rezultiralo da pojedinačni dijelovi zajedno brinu za finansije čitave organizacije.

Na zdravstvenom menadžmentu leži ogromna odgovornost za upravljanje zdravstvenim sistemom u svim oblastima i nivoima, njegovom funkcionisanju i uspješnosti. Neophodno je poznavanje lokalnih kapaciteta, zakonodavstva i regulative, kao i dobra obučenost iz oblasti finansijskog menadžmenta.

Kako bi bili uspješni, zdravstveni menadžeri, bez obzira kojoj sferi unutar zdravstvene organizacije pripadaju, moraju imati jasno razumjevanje računovodstvenog i finansijskog menadžmenta.

Za kvalitetan i efikasan zdravstveni menadžment neophodna je edukacija iz zdravstvenog menadžmenta, usavršavanje i sticanje praktičnih vještina i menadžerskih znanja u svim oblastima. Vještine upravljanja u zdravstvenom sistemu neophodne su na svim razinama, od organizacije odjela, upravljanja ustanovom, klinikom, bolnicama kao i u zavodima zdravstvenog osiguranja.

1.1 Predmet istraživanja

Predmet ovog rada je da se sagleda uloga menadžmenta u upravljanju zdravstvenim sistemom sa posebnim akcentom na ulogu menadžmenta u finansiranju zdravstvene zaštite.

Namjera je da se ovim radom naglasi i pokuša istaći značaj menadžmenta i menadžerskih znanja i vještina u zdravstvu, koje im omogućavaju upravljanje zdravstvenim ustanovama, te iznalaženje mogućnosti pribavljanja nedostajućih sredstava za održavanje kvaliteta poslovanja.

Uloga menadžmenta u organizaciji zdravstvene zaštite na primarnom nivou i aktivnosti poduzete u cilju efektivnog i efikasnog poslovanja i pružanja zdravstvene zaštite, prikazana je na pozitivnom primjeru rada i poslovanja JU "Dom zdravlja" Zavidovići.

1.2 Cilj istraživanja

Naučni cilj ovog rada je da se opiše i prouči primjena zdravstvenog menadžmenta u zdravstvenom sektoru. Brze promjene u okruženju zahtjevaju sasvim novi koncept upravljanja u odnosu na dosadašnju praksu. Novim pristupom u načinu upravljanja čitavog zdravstvenog sistema i primjenom metoda i modela savremenog menadžmenta u zdravstvu mogu se unaprijediti postojeća efikasnost i efektivnost sistema zdravstvene zaštite.

Društveni cilj istraživanja jeste na primjeru uspješnog rukovođenja i pozitivnog finansijskog poslovanja JU "Dom zdravlja" Zavidovići, a zahvaljujući menadžmentu ustanove, koji je sastavljen od više članova koji su visokoobrazovani iz oblasti medicine, menadžmenta, ekonomije i finansija, informatike i prava, pomoći u funkcionisanju i poboljšanju poslovanja u ostalim zdravstvenim ustanovama u BiH, a naročito ustanovama koje iz godine u godinu bilježe stalne finansijske gubitke.

Zdravstvene ustanove se najvećim dijelom finansiraju sredstvima iz budžeta, dok se samo jedan dio prikupljanja finansijskih sredstava zasniva na tržišnom principu, pa su zdravstveni menadžeri orjentisani na premošćavanje jaza između potreba zdravstvenih ustanova i njihovih mogućnosti.

Ustanove zahtjevaju nove školovane profesionalce koji razumiju procese u zdravstvu i posjeduju znanja i vještine koje im omogućavaju upravljanje zdravstvenim ustanovama.

U uslovima smanjenog priliva novca, menadžment zdravstvenih ustanova treba biti sposoban smanjiti troškove poslovanja, ostvariti uštede i iznaći načine pribavljanja sredstava za održavanje kvaliteta poslovanja, pri tom ne umanjujući kvalitet u pružanju zdravstvenih usluga.

1.3 Generalna hipoteza

- Menadžment u zdravstvu ima ključnu ulogu u stabilnosti poslovanja zdravstvenih ustanova i predstavlja instrument za unapređenje sistema rada i poslovanja sa stanovišta efikasnosti i efektivnosti.